

Makt, kontroll och handlingsutrymme

Gunnar Gillberg, Lars Ivarsson, Anna Jansson och Kristina Palm

Arbetsmarknad & Arbetsliv nr.3 2026 innehåller två artiklar, en debattartikel och en bokrecension.

Numret inleds med artikeln "Arbetsmiljörisker i lärares arbete med föräldrakontakter". Med utgångspunkt i lärares successivt intensifierade kontakt med elevers föräldrar har Maria Hedlin, Eva Klope, Ulrika Bossér och Marina Wernholm undersökt detta utifrån ett arbetsvillkor- och arbetsmiljöperspektiv. Genom intervjuer med högstadielärare och rektorer har fyra arbetsmiljörisker identifierats: snabb återkoppling till föräldrar; tillgänglighet under kvällar och helger; användning av privata mobiltelefoner samt flexibilitet till föräldrars önskemål. Författarna konstaterar att detta kan bidra till ohälsa för lärare genom ökad stress och försvärad återhämtning.

I artikeln "När grunnbemanningen öker: Lederhandlingar og handlingsrom i barnehagen" studerar Karin Hognestad och Marit Bøe hur förskolechefer arbetar och leder när förskolorna får fler anställda. Fokus ligger på vad det ökade handlingsutrymmet innebär för chefens praktiska ledarskap. En ökad bemanning ger cheferna större möjligheter att leda, stödja och utveckla verksamheten, men gör samtidigt ledarskapet mer komplext. Ledarskapet sker inte enbart genom formella beslut, utan i hög grad genom relationer, kommunikation, informella möten, resursfördelning och professionellt stöd. Studien visar att fler personalresurser inte bara förändrar personalens arbetsvillkor utan också förändrar chefens möjligheter och sätt att utöva ledarskap.

AI förändrar snabbt spelreglerna för rekrytering. När både arbetssökande och arbetsgivare använder AI riskerar rekryteringen att utvecklas till en kommunikation mellan maskiner där den mänskliga rösten får allt mindre utrymme. Marcus Persson och Andreas Wallo diskuterar i debattartikeln "Rekryterings avhumanisering i en algoritmisk kapprustning" hur utvecklingen kan påverka rättvisa, tillit

DOI: <https://doi.org/10.58236/aa.29543>

© Författaren/författarna. Detta är en Open Access-artikel som distribueras enligt Creative Commons, licens CC-BY 4.0

och möjligheten att bedöma kandidaters faktiska kompetens. I artikeln argumenterar de för att AI behöver kombineras med transparens, kritisk granskning och ett fortsatt mänskligt omdöme.

Under flera decennier har den svenska arbetarklassens makt och levnadsvillkor försvagats, medan medelklassen gynnats. Det är huvudbudskapet i Johan Alphonssons bok *Vad hände med arbetarklassen? Om svek, makt och ojämlikhet i Sverige*. Jan Ch. Karlsson recenserar i detta nummer av tidskriften boken och Alphonssons analys av växande klassklyftor och försvagade fackliga och politiska maktresurser. Recensionen pekar på en lucka rörande fackföreningsrörelsens eget ansvar och agerande, men trots dessa invändningar anser Karlsson att boken är ett mycket viktigt och betydelsefullt bidrag till svensk klassanalys.